

Pojasta mieheksi ja tytöstä naiseksi hoivaavan isän saattamana

Miestenviikko
Oulu 7.11.2017

Jouko Huttunen
Jyväskylän yliopisto

Kuka on "isä"?

- Kun puhutaan isän merkityksestä lapselle, on syytä tarkentaa ketä/keitä silloin tarkoitetaan
 - Biologinen, sosiaalinen, juridinen vai psykologinen isä?
 - Yksi vai kaksi "isää"?
- Itse asiassa "isä" käsitteenä on tullut yhä hämärämmäksi
 - Isä vai miesvanhempi?
 - Isämies?
 - Toinen vanhempi?
- Käsitteen selvennyksen lisäksi pitäisi pohtia, mikä "isässä" vaikuttaa: mitkä isän olemukseen, persoonaan tai toimintaan liittyvät piirteet ovat/voivat olla merkityksellisiä lapsen kannalta – millä logiikalla?
 - Biologia, perimä sinänsä
 - Läsnäolo, osallistuminen, sitoutuminen, vuorovaikutus, hoivaaminen?

2

Isä ja muut miehet

- Iltalehti 2.11.17: "Isänpäivä korvataan neutraalimmalla läheisenpäivällä osassa Helsingin päiväkodeista"
- Säilyttämekö miehen hoivan liiksi isien harteille yhteiskunnassamme?
- Vesa Liminka *Isän kirjassa* (2017):
"Lapsuuteni kokemuspäiriin miehet olivat joko kokonaan poissa tai taustalla piileviä hahmoja, joiden lähestyminen tuntui hankalalta, koska heistä heijastui jotain epäilyttävää tai ennustamatonta. Lapsuudessa miesten olemassaolo näkyi minulle usein jonkin uhkan kautta. Miehet viestivät signaalia, joka kehotti varovaisuuteen tai välimatkan päässä pysyttelemiseen."

Kuka on hoivaava isä?

- *Hoiva on sitä, että toinen ihminen on toiselle aidosti läsnä.* (Liina Sointu 2011)
- *Avautuminen:* Syvemmässä merkityksessä, aidossa läsnäolossa toisella on luottamuksellinen pääsy toisen *henkilökohtaisen integriteetin* (koskemattomuuden, itsemääräämisoikeuden) alueelle
- *Kaksisuuntaisuus:* Hoivateko vaikuttaa aina positiivisesti sekä hoivaajaan että hoivattavaan – joskus enemmän hoivaajaan!
- *Roolien käänteisyys:* Hoivattava myös hoivaa (hoivaajaansa)
- **Hoivaava isä**
 - on läsnä, tekee yhdessä lapsen kanssa, tukee, auttaa, pitää huolta, lohduttaa, ottaa vastaan lapsen tunnepurkauksia jne.
 - laajentaa ja rikkoo miesten perinteen rajoja lapsensa ja itsensä parhaaksi

Jouko Huttunen

4

Mikä isässä on tärkeää lapselle?

LAPSEN KEHITYKSEN ALUE	MIKÄ ISÄSUHTEESSA VAIKUTTAA?
Empatiakyky ja vuorovaikutustaidot	Lapsi saa olla miehen hoivattavana
Identiteetti ja minäkuva	Lapsella (miehen) malli ja ”miespeili”
Luottamus toisiin ihmisiin	Lapsella miesvanhempi, jonka läsnäolo ja läheisyys on pysyvää
Sosiaalisuus ja yhteisöllisyys	Lapsi saa olla miehen kanssa miesten joukossa
Itsetunto ja toimijuus	Hyväksyntä, kehuminen, kannustus
Eettinen sensitiivisyys (hyvä – paha)	Ohjaus, neuvominen, palautteen antaminen ja rajojen pitäminen

Jouko Huttunen

5

Miessukupuolen hoivakyky

- Pojilla on tyttöjä kivisempi tie hoivakyvyn kehityksessä, koska erillistyessään äidistä poika ottaa samalla etäisyyttä äidin edustamaan hoivaan ja laajemminkin naisen hoivaan
- Pojan hoivakyvyn kehitys edellyttää eritoten kahta asiaa:
 - Hänen pitää saada olla turvallisesti miehen hoivan kohteena
 - Hänen on löydettävä itselleen sopiva tapa liittää orastava hoivakykynsä miessukupuoleensa: Kuinka voi olla ”hoivaava” poika?
- Kehityksen avaintahoja ovat (äidin ohella) isä, läheiset miehet ja se mieskulttuuri, jonka vaikutuspiirissä poika elää
- Jos poika jätetään tässä oman onnensa varaan, hänen hoivakyvyn kehityksensä voi jäädä kesken, jolloin pojan riskeinä ovat mm.
 - Kyvyttömyys tunnepohjaiseen läsnäoloon toisten kanssa, jota hän peittää sulkeutuneella tai ylivilkkaalla käyttäytymisellä
 - Yksin jääminen tai syrjään vetäytyminen läheissuhteiden osalta
 - Emotionaalisen herkkyyden ja empatian osittainen tukahduttaminen
 - Vuorovaikutus- ja ihmissuhdetaitojen jääminen vaatimattomiksi

6.4.2017

Jouko Huttunen

6

Isä/ miesvanhempi ja poika: yhteenvetoa

- **Pojan hoivakyvyn** kehityksen kannalta on tärkeää, että
 - äiti tukee pojan kiinnittymistä miehisyteen, jossa sallitaan hoivaavuus
 - kun perheessä on miesvanhempi, poika voi muodostaa häneen läheisen suhteen, jolla on jatkuvuutta haastavissakin elämän vaiheissa
 - poika voi ihailla ikäkautensa mukaisesti perhepiiriin kuuluvaa luotettavaa miestä/miehiä ja saada häneltä/heiltä myös ihailua osakseen
- **Biologinen isä** edustaa pojalle hänen miehisyytensä juuria ja on hänelle peili, johon hän vertaa itseään; tutustuminen pojalle usein tärkeää
- **Poika tutustuu miesten maailmaan** miesvanhempansa välityksellä ja tämä ratkaisee millaista miehisyttä hän tulee arvostamaan
- Miesvanhemman hoiva, hyväksyntä ja peittävä tuki auttavat poikaa muodostamaan **miesidentiteetin**, johon kuuluvat parhaimmillaan
 - Sosiaalisuus ja liittyminen toisiin ihmisiin, sosiaaliset taidot
 - Toisten huomioon ottaminen ja empatiakyky, halu ja uskallus hoivata
 - Luottamus toisiin ihmisiin ja usko siihen, että minut hyväksytään tällaisena kuin itse koen itseni

Jouko Huttunen

7

Isä/ miesvanhempi ja tyttö: yhteenvetoa

- Miesvanhemman aito läsnäolo, hyväksyntä ja kannustus vahvistavat tytön itsetuntoa ja myönteistä käsitystä itsestään
 - tyttönä ja naisena
 - oppijana ja osajana
- Tytölle syntyy ”luotettavan miehen odotusarvo”: hän osaa vaatia ja odottaa muiltakin miehiltä luotettavuutta, toisen huomioon ottamista ja naisen arvostusta
- Tytölle tulee miesvanhemman kautta tutuksi miesten ”toisenlaisuus”: mieskulttuuri, miesten maailma, miesten huumori, erilaiset miehisyudet ja niiden osoittamistavat
- Miesvanhemman leikkimielisyys (viisaasti käytettynä) voi laimentaa tytön liiallista itsekritiikkiä
- Miesvanhemman tuki rakentaa tytölle turvallisen sillan miesten maailmaan, toisiin miehiin ja tulevaan parisuhteeseen

Jouko Huttunen

8

Isänä voi halutessaan aina kehittyä...

- **Merkitse lastesi menot kalenteriisi:** neuvolakäynnit, harrastuksiin viennit, päiväkodin ja koulun tärkeät päivämäärät (kokeet, vanhempainillat, liikuntapäivät, talkoot), lasten synttärit, yökylät jne.
- **Pidä lastesi äidin kanssa säännölliset (viikoittaiset) palaverit** työnjaosta: lasten kuljetukset, lähdöt ja paluut, ruokailut, vaate- ja välinehuolto, viikon ekstramenot jne.
- **Anna jokaiselle lapsellesi hetki jakamatonta aikaasi joka päivä:** kysy kuulumiset, kuuntele, ota osaa, rohkaise, anna neuvo, lupaus jne.
- **Kuuntele tarkkaan** kun lapsesi haluaa kertoa sinulle jotakin:
 - Pysähdy, käänny häneen päin ja katso häntä silmiin. Unohda silloin kaikki muu.
 - Voit myös kiinnittää huomiota teidän molempien puhetapaan ja kieleen, että kuulette, saatte selvää ja ymmärrätte toisianne.
- **Lue lapsesi kanssa:**
 - Lapselle lukeminen on äärimmäisen tärkeää, isän lukemisella erityisbonus
 - Lapset voivat lukea myös isälle ja voitte keskustella lukemastanne

Jouko Huttunen

9

Isä voi kehittää myös tunnevuorovaikutuksen taitojaan

Tunnevuorovaikutuksen "haltuunotto"

- Lisää sellaisia yhdessäolotilanteita, joissa muodostuu lämpimyyttä ja läheisyyttä esim. halaamalla, koskettamalla, hymyilemällä, osaaottavasti kuuntelemalla ja "myötäsukaan" juttelemalla (yleensä ei kannata rikkoo hyvää ilmapiiriä arvostelulla tai autoritaarisilla käskyillä)
- Katseella, liikkeillä ja äänensävyllä voi viestiä positiivista tunnetta, ymmärtämystä ja kokemusten jakamista

Lapsen tunnetilan säätely "soinnuttamalla"

- a) Lapsen tunteen tunnistamisen: isä yrittää "arvata", missä tunnetilassa lapsi on käyttöksensä/reaktionsa perusteella
- b) Tunteen jakaminen sanallistamalla ja ei-kielellisesti viestimällä: isä yrittää kertoa lapselle, miltä hänestä (lapsesta) nyt saattaa tuntua ja että hän (isänä) ymmärtää mistä tuo tunnetila johtuu
- c) Lapsen tunnetilan vahvistaminen tai muuttaminen: isä yrittää saada lapsen ymmärtämään, että tunne on aina "oikea" eikä lapsi ole siinä väärässä, mutta vain positiivisissa tunteissa kannattaa viipyillä

Jouko Huttunen

10